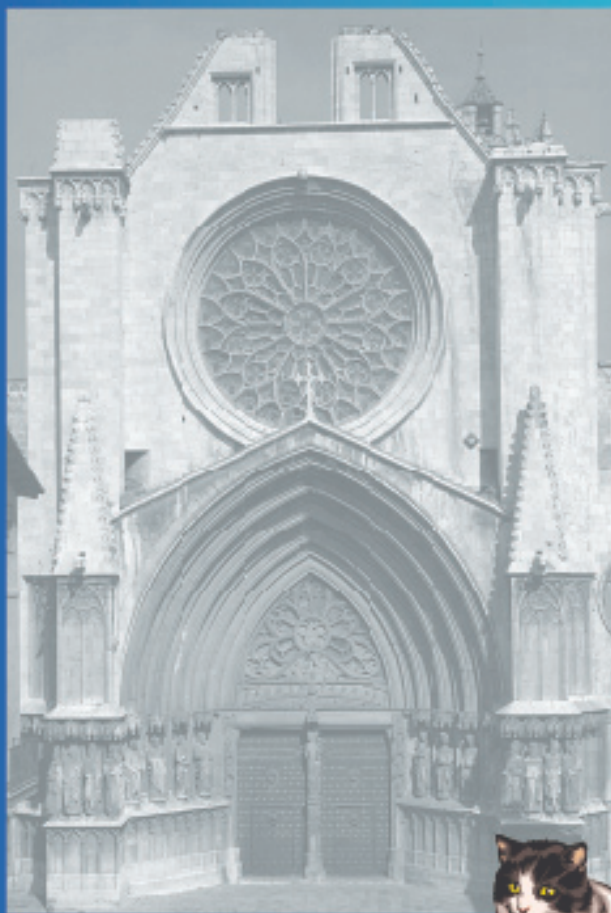

GUIA DIDÀCTICA

Descobreix els secrets de la Catedral

©

Camp d'Aprenentatge de la ciutat de Tarragona
Complex Educatiu de Tarragona
Autovia Salou s/núm.
Telèfon 977 55 63 41
43006 Tarragona

Primera edició: desembre de 1999

Autor: Maria Joana Virgili Gasol

Disseny i muntatge: Josep Serra Valls

Edita: AMICS DE LA CATEDRAL
Pla de la Seu, 5, 1er.
43003 - Tarragona

Dipòsit legal: T-1814/1999

Producció gràfica: Edicions El Mèdol - Tarragona

On vas néixer?, On vius?

Són preguntes que es fan sovint als infants tarragonins i a les quals no tenen massa dificultat de respondre. Però, saben com és la seva ciutat?, la coneixen? o bé simplement s'hi desplacen, passegen pels centres comercials, van a les platges... i obvien els edificis, els racons, els espais... més emblemàtics?

Com és Tarragona?

Què tenim a Tarragona?

Vivim realment a Tarragona o simplement hi treballem?

Des del Camp d'Aprenentatge de la ciutat de Tarragona, no pretenem donar resposta a totes aquestes preguntes, i més, que ens podem formular, tan sols volem fer una reflexió d'uns fets evidents, alhora que us proposem una activitat, lúdica i engrescadora que permetrà portar a cap una primera aproximació del/la nen/a del cicle mitjà o superior, a la Catedral.

CONTINGUT

Introducció	2
Objectius generals de l'àrea	4
Procediments	5
Procés de treball	8
Treball de camp	9
Treballs posteriors	16
Materials de treball	18

Introducció

Us plantegem una activitat didàctica basada en la descoberta i el joc, com a elements substancials per a la comprensió i el coneixement de la catedral. Realitzada, per tant, en base als interessos propis dels infants d'aquesta edat i que pretén aconseguir que els nens/nenes aprenguin mentre juguen, vegin alhora que miri i s'adonin que l'art i el nostre entorn no són quelcom estrany, sinó que podem veure, tocar, inspeccionar i descobrir, a través seu, un món fins ara desconegut. Volem aconseguir un nen-descobridor que tingui la sensació, real per ell, que va coneixent noves coses a partir de la descoberta.

Hem intentat jugar amb la investigació i posar de relleu una bona dosi d'aventura, partint de la seva curiositat personal, i aconseguir així una experiència excitant i divertida, que permeti futurs aprenentatges significatius.

El ritme de treball dels/les nens/nenes en

aquesta edat i l'adequació als professors, han estat un dels factors més considerats al llarg de l'elaboració de la proposta.

L'objectiu perseguit en aquest nivell consisteix, de fet, a descobrir uns mecanismes d'aproximació a l'obra d'art que seran desenvolupats en els nivells superiors. Aquests mecanismes no són aquí res més que les capacitats innates de reflexió i observació, si bé confrontades amb unes obres que, per les seves característiques juguen a favor nostre.

La funció del/la mestre/a, en el decurs de l'activitat és la d'anar controlant i reconduint la dinàmica del grup classe, quant al treball individual o en petits grups.

Aquest és, doncs, un document didàctic útil, per introduir els nens a l'art de la ciutat de Tarragona.

Els continguts de l'activitat són pensats per impartir-los en el cicle mitjà i superior de l'Educació Primària. Us proposem integrar el treball dins el disseny curricular dels nivells esmentats, en els apartats de les àrees de coneixement del medi social, llenguatge i plàstica, responent als següents aspectes del Currículum d'EP.

Objectius generals de l'àrea

Saber utilitzar diverses fonts d'informació directa i indirecta, per adquirir la informació que l'interessa, processant-la, interpretant-la i expressant-ne els resultats mitjançant diversos llenguatges.

Orientar-se i desplaçar-se en l'espai a partir de punts referencials de l'entorn. Reconèixer i expressar l'espai fent ús de diferents suports i tècniques.

Empurar, per referir-se al temps personal i cronològic, aquelles nocions comunament utilitzades per mesurar-lo i d'entendre correctament els instruments amb què es representa la cronologia.

Tenir un coneixement d'ell mateix en interacció amb l'entorn. Emetre judicis crítics i constructius davant diferents situacions i problemes, tant de l'entorn més pròxim com d'altres més allunyats en l'espai o en el temps.

Aplicar el vocabulari específic adquirit amb la finalitat de descriure i analitzar aspectes de l'entorn social i físic i de les seves relacions, referents tant a la realitat pròxima coneguda com a d'altres situacions allunyades.

Reconèixer i explicar esdeveniments, llocs, símbols, monuments, personatges, institucions del passat i del present, definidors de la realitat social, territorial i nacional catalana, que li permetin identificar-se en la col·lectivitat del propi país, en el marc de l'estat i en el context europeu.

Reconèixer, valorar i complir les normes socials relacionades amb el respecte a un mateix i als altres, i aquelles que regulen les relacions i la convivència entre la diversitat de grups que configuren la pròpia comunitat.

Valorar el medi ambient a partir dels coneixements adquirits, considerant-lo, en les seves dimensions naturals, històrico-artístiques i estètiques.

CONTINGUTS

Procediments

- 1 Localització i selecció de les fonts d'informació adequades per a obtenir la informació i interpretar-les.
- 2 Observació sistemàtica directa i indirecta de la realitat per tal d'establir relacions entre les dades recollides.
- 3 Utilització de tècniques, instruments i aparells, documents..., per obtenir informació.

- 4 Orientació en l'espai i el temps. Realització, utilització i interpretació de plànols.
- 5 Expressió per diversos mitjans, orals i escrits de conclusions, resultats o recerques entorn a les formes de vida en l'edifici estudiat.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

- 1 La pròpia identitat: Dades d'identificació personal en relació a si mateix i a l'espai en la seva dimensió diacrònica.
- 2 El medi social, econòmic i polític: El treball indicant la seva varietat en la vida humana i descobrir els lligams que relacionen la pròpia comunitat amb la comunitat internacional.
- 3 El medi cultural: donar raó del significat d'alguns llocs, monuments, personatges, fets històrics, símbols, festes, costums i creacions culturals de Catalunya; distingir en els edificis, obres, mostres..., el passat immediat cultural del poble, ciutat, país. Comparar costums, estils de viure, formes d'expressió, esforços..., dels avantpassats en relació amb els del nostre temps.

Actituds, valors i normes

- 1 Educació cívica: participació en la vida col·lectiva respectant les normes de convivència; respecte dels béns materials de les persones, institucions i serveis.

- 2 Actituds envers el medi ambient i la cultura: prendre consciència de pertànyer a una comunitat; atribució de valor al patrimoni; sensibilització per la protecció del medi ambient; interès per les diferències culturals.
- 3 Actituds personals en el treball: acceptació de les normes de treball col·lectiu.

Objectius terminals

- 1 Interpretar i utilitzar plànols tenint en compte els signes convencionals.
- 2 Emprar tècniques i aparells senzills per obtenir informacions procedents de l'entorn social i artístic.
- 3 Establir relacions i comparacions entre dades obtingudes a partir d'informacions diverses.
- 4 Interrogar-se sobre el que passat, el que ha passat o allò que pot passar, palesant el desig de saber coses.
- 5 Delectar-se amb l'obtenció personal de respostes a preguntes i problemes plantejats.
- 6 Acostumar-se a una recollida, el més objectiva possible, de dades i a una comunicació intel·ligible de les pròpies informacions.
- 7 Respectar llocs, objectes... als quals s'atribueix un valor de patrimoni.
- 8 Formular preguntes referides a fets observats i els llocs visitats.
- 9 Localitzar i seleccionar les fonts d'informació més adequades en funció del que se'ls demana.

PROCÉS DE TREBALL

La finalitat de la proposta didàctica és que els alumnes, en acabar l'activitat puguin respondre a:

Què és i on està situada la Catedral?

Quins són els principals espais que la integren?

Quines persones podem trobar-hi i què hi fan?

Què hi ha a la Catedral?

No volem que l'activitat sigui una experiència aïllada desvinculada de qualsevol context. Per tant plantejem la conveniència, com a factor motivador previ a la sortida, de la lectura col·lectiva del llibre de Jordi Tortosa: *El fantasma de la catedral*. Alhora estructurarem l'activitat en si mateixa, en la realització d'un treball de camp i un de posterior, el qual s'elaborarà en el centre participant.

Treball de camp

Aquest quadern conté dues parts ben diferenciades. La primera ens permetrà fer una aproximació de la situació de la catedral, a la ciutat de Tarragona i estudiar el claustre a més d'alguns dels seus elements. Amb la segona, descobrirem l'interior de la catedral i el campanar.

Per tal de guiar el/la professor/a a través del recorregut i descobrir-ne els objectius perseguits en cadascun dels exercicis que plantegem, procedirem a la seva anàlisi individual:

On anem?

L'exercici, de caràcter eminentment procedimental, té com a finalitat, solucionar les dificultats dels alumnes en aquestes edats d'orientar-se i desplaçar-se en l'espai.

Iniciarem la tasca des del Portal del Roser, on, col·lectivament i a mida que caminem cap a la catedral, llegirem els noms dels carrers per on passem, els localitzarem en el plànol i els pintarem. En arribar al pla de la Seu assenyalarem, l'espai que ocupa la catedral en l'atapeït entramat dels vells carrers, íntimament lligats a l'edifici des dels primers temps de la seva construcció.

Una mica d'història

La primera aproximació a l'edifici, es fa a través de la contemplació en viu i del dibuix referencial. Mitjançant la lectura d'un petit text, s'introdueixen les característiques de la catedral i el que ha representat i representa al llarg de la seva existència.

El claustre

Continuant amb la mateixa línia de treball, explorarem el claustre. Un breu recorregut ens permetrà conèixer, a més de la funcionalitat que tenia, algunes de les dependències que l'envolten -sala del tresor, dormidor, sagristia i sala capitular-, les quatre galeries i el jardí central.

Qui hi ha?

Es tracta d'ensenyar que la Seu no és un monument buit, sinó una realitat viva, on s'hi mouen, al llarg del dia i per diferents raons, personatges ben diversos, que podem trobar durant l'activitat. Cada vegada que n'identifiquin un, hauran d'encerclar el dibuix on hi és representat.

El joc del Follet

El joc sempre ha ocupat una part important de la vida dels nens i dels joves. Al paviment de la galeria oriental ens resten encara, dos taulers de jocs, un més gran que l'altre, que permet recuperar, per part dels nens/es i dels grans, un aspecte vivencial de l'espai claustral, alhora que revivim un joc propi dels escolanets de la Seu o bé dels joves que hi van estudiar.

Posteriorment a la visita es pot fer una reflexió conjunta sobre les similituds d'aquest joc amb d'altres d'ara, o dels nostres avantpassats més pròxims (pares, avis)...

Quants pams?

En les classes de Ciències Socials, parlem als alumnes de les diferents fonts de la història: l'arqueologia, les monedes, les restes epigràfiques.. Què millor, per comprendre'n la seva importància, que siguin ells mateixos qui n'interpretin una.

Per aquest motiu hem escollit una lauda, situada en el sòl de l'ala oriental, epigrafiada en llengua castellana i que ofereix una fàcil lectura. Proposem que els alumnes en facin la lectura i que interpretin el seu contingut. L'exercici ofereix diferents factors motivadors: llegir un document en viu, descobrir que es tracta d'un gegant (... su grandesa pasava de 12 palmos...) i a més comprovar que cal posar solució a les faltes ortogràfiques.

Per tal de mesurar els dotze pams, hem confeccionat un metre de mesurar gegants, que consisteix en una ampla franja de 3 metres i dotze pams, representats amb mans de metacrilat de diferents colors que s'hi enganxen; després ho aixequen i comproven l'alçaria real, alhora que poden establir comparances amb la seva altura.

La processó de les rates

Els animals són éssers molt propers al món infantil i juvenil, hi són presents en els seus jocs, en els somnis, en el seu món quotidià i en el seu món fantàstic. En aquest apartat pretenem potenciar la capacitat d'observació i assolir un bon grau d'interpretació de la lectura d'una obra d'art. Introduïm l'exercici amb l'explicació de la fable d'Esop, adoptada anys més tard per Fedre, amb

l'ajut d'animals de peluix. Introduïm les diferents fonts de transmissió dels coneixements com és, en aquest cas, l'escultura. Després descobrim cadascun dels elements en el relleu de l'àbac, on hi és representada, a través de l'observació directe.

Els animals de pedra

L'objectiu fonamental d'aquesta activitat és apropar el món de la iconografia i de la simbologia del romànic al/la nen/a. Els donem uns fulls que reproduïxen diferents animals representats en el claustre i en les dependències annexes, que ells, mitjançant una sèrie de pistes hauran de localitzar. La resposta a una senzilla pregunta, permetrà al professor comprovar si s'ha aconseguit l'objectiu.

On sou?

Els proposem investigar el que s'amaga entre les fulles dels diferents capitells, entre les mènsules, a les bigues ... La metodologia emprada, de la pròpia descoberta, afavoreix l'observació reflexiva, i la deducció personal.

Finalitzat aquest primer bloc d'activitats, entrarem a l'interior del temple. Aquí el nombre d'exercicis no està predeterminat, ja que depèn de factors com el temps, -si fa sol podrem admirar **El joc de la llum i els colors**, a través dels vitralls-, si l'organista interpreta alguna melodia -**Orelles fines**- o simplement de l'interès dels alumnes o del cansament. Anotem, a continuació, els exercicis que es faran independentment dels factors abans esmentats.

Hi és però no es veu

L'activitat és una experiència inusual i diferent pels infants. És un exercici fet a cegues, on es treballen altres sentits com l'olfacte i l'oïde, o fins i tot amb sensacions com el silenci, el fred...

Hi és, o no hi és?

L'art medieval es caracteritza per utilitzar un llenguatge simbòlic molt interessant, així el gran retaule de l'altar major és com una finestra oberta que ens explica moltes coses. A través de les seves escenes obrirem un diàleg, mentre els expliquem la història de la patrona de Tarragona, Santa Tecla. Pretenem, a través de l'observació, que identifiquin una sèrie d'animals, molts dels quals formen part de la fauna de l'entorn, i que caldrà que as-senyalin en el full on els tenen reproduïts.

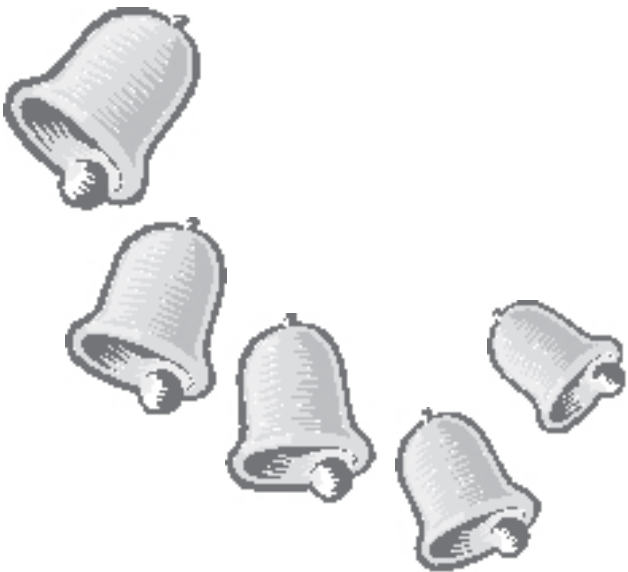
El llenguatge de les campanes

Dividirem el grup i mentre un realitza la recerca dels animals del retaule, l'altre pujarà al campanar on veurà la majoria de les campanes de la Seu. Volem que tinguin una visió general de les cloques: totes tenen un nom, un so propi i trameten missatges diferents. Per tal de completar l'activitat, quan arribin a baix se'ls permetrà tocar les Tecles i un dels Rotlles.

Ball rodó

L'impressionant arquitectura del temple catedralici, s'escapa a la comprensió dels nens/nenes en no tindre cap punt referencial. En l'exercici, intentem materialitzar, tant com sigui possible, les enormes dimensions d'un dels pilars i per extensió la resta. Així els fem encerclar un dels pilars i després repetir l'exercici, amb els mateixos nens/es que l'han rodejat, en el centre de la nau principal. La rotllana formada palesa les enormes dimensions.

Treballs posteriors

Es realitzaran dins el context d'una exposició on es mostraran totes les activitats fetes pels alumnes entorn a ***Descobreix els secrets de la catedral***. Us proposem:

Representar en vinyetes la faula de la ***Processó de les Rates*** de manera que ens permeti copsar el seu nivell de motivació, d'observació i d'expressió plàstica.

Acolorir, per grups de tres, i compondre en l'exposició de la classe, la predel·la del retaule major, seguint el model de les fotocòpies que us donem.

Estudiar un dels animals del retaule, o dels que ha vist a la catedral, fixant-se en la:

Morfologia dels animals:

llana, pèl, closca, ales, potes...

Característiques funcionals:

com es mouen, què mengen, on viuen, com es reproduïxen, quins sons emeten...

Classificació dels animals:

mamífers, insectes, rèptils, peixos; monstres, reals, fantàstics, domèstics...

- ◆ Podrà dibuixar-lo i anotar-ne les característiques localitzades.

Plantegem també una classe d'expressió plàstica on treballarem la imaginació i la recreació artística a partir de la creació i construcció d'un animal real o fantàstic, que tingui, però la seva pròpia història -en quin medi viu, què menja, quants anys viu...-. Amb aquesta activitat pretenem aconseguir desenvolupar la interiorització dels coneixements adquirits en el treball.

Per tancar l'activitat proposem un debat entre tots els alumnes on es reflecteixi l'experiència i sensacions de cadascun en la realització del treball i que serveixi al mestre per avaluar el nivell adquirit.

Materials

Cada alumne ha de portar:

- ✓ El quadern de treball: “Descobreix els secrets de la Catedral”.
- ✓ Una carpeta que li serveixi de suport al quadern de treball.

Necessitarà també:

- ✓ Estris per escriure:

Un llapis

Una maquineta amb dipòsit per les puntes, per tal que no caigui la fusta en el terra

Una goma d'esborrar

Dos colors: un de vermell i un de verd.

de treball

El Camp d'Aprenentatge de la ciutat de Tarragona, portarà:

- ✓ Pel grup classe:

Un plànol, plastificat, de la part alta de Tarragona, en format A-3.

Una capsa amb dotze mans d'un pam de diferents colors i una cinta ampla de tres metres de llargària.

Un gat i una rata de peluix.

Fotografies gegants per treballar. ***La processó de les rates.***

- ✓ Per cada tres o quatre alumnes:

Una carpeta amb tres fulls plastificats de "***Recerca d'animals***" quatre més d'"***On sou?***"

Una lot.

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Camps d'Aprenentatge

AMICS DE LA CATEDRAL

amb la col·laboració de:

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura